

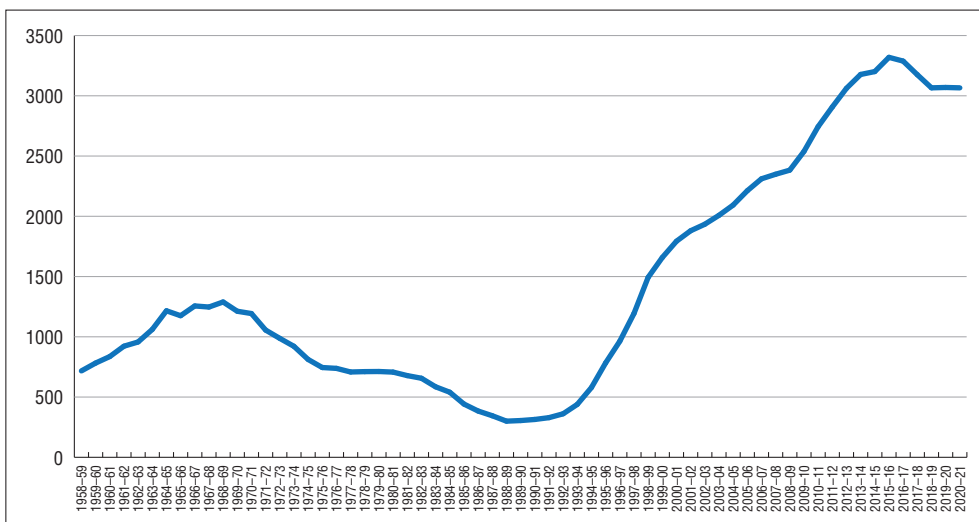
# Nyutdannede norske legers tilfredshet med utdanningen i Norge og i utlandet

*Michael 2022; 19: 14–31.*

*Om lag halvparten av norske medisinstudenter utdannes i utlandet. I denne artikkelen viser vi i hvilken grad nordmenn som har studert medisin i utlandet, var tilfreds med utdanningen sin, sammenlignet med dem som har tatt medisinstudiet i Norge. Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse, som ble gjennomført i 2019 blant personer som fullførte høyere utdanning i utlandet og i Norge i 2015 og 2016. Svarprosenten var 33,6. 280 leger utdannet i utlandet og 184 leger utdannet i Norge inngår i analysene.*

*Samlet sett hadde utenlandsstudentene en like positiv vurdering av utdanningen som de som hadde studert i Norge, men graden av tilfredshet med ulike sider ved utdanningen varierte betydelig med hvilket land de hadde studert i. Sammenliknet med Norge, var de som hadde studert i Danmark, generelt mer tilfreds med de fleste aspekter ved utdanningen. De som hadde studert i Øst-Europa, var mindre fornøyde med universitetet de hadde studert ved, og i enkelte land også med undervisningskvaliteten og det faglige innholdet. Tilfredsheten med studentmiljøet var høyere i de østeuropeiske landene. Dette syntes i noen grad å oppveie for de mindre positive vurderingene av lærested, undervisning og faginnhold, og bidro på denne måten til at den totale tilfredsheten med utdanningen var høy på tvers av land.*

Av de 29 729 yrkesaktive legene i Norge var om lag 45 % utdannet i utlandet i 2021 (1). Flertallet av disse er norske statsborgere som ble utdannet ved utenlandske læresteder (8226 personer), men det er også mange (5314) som har utenlandsk statsborgerskap (1). Antallet studieplasser i Norge har lenge vært for lavt til å dekke behovet for leger i Norge. Dette har medført at mange har valgt utenlandsstudier som en alternativ vei til legeyrket. På 1950- og 1960-tallet studerte om lag halvparten av norske medisinstudenter i utlandet (2). De neste to tiårene sank både andelen og antallet, mens



Note: Antall medisinstudenter per år.

Kilde: Data ble hentet fra Lånekassen.

Figur 1: Norske medisinstudenter i utlandet 1958–2021

det fra 1990-tallet har vært en markant økning. De siste årene har mer enn 3000 norske medisinstudenter vært registrert ved utenlandske læresteder årlig (figur 1), og det siste tiåret har utenlandsstudentene utgjort mellom 40 og 48 % av alle norske medisinstudenter (3). Dette viser at norske leger utdannet i utlandet vil utgjøre en vesentlig andel av legene i Norge i overskuelig framtid, selv om forslag om å utvide antall studieplasser i Norge skulle bli realisert (3). Med unntak av Irland, har ingen andre europeiske land en like høy andel av sine medisinstudenter innrullert ved utenlandske universiteter (1).

Det har skjedd betydelige endringer i hvilke land norske medisinstudenter har valgt å studere i. På 1960-tallet reiste de fleste til Tyskland, og mange studerte i andre vesteuropeiske land som Østerrike, Sveits, Storbritannia, Nederland og Belgia (4). Fra 1990-tallet ble det etablert engelskspråklige tilbud i flere østeuropeiske land, med lavere opptakskrav, enklere søknadsprosedyrer og moderate studieavgifter (5). Dette har bidratt til at land i Øst-Europa etter hvert har blitt vertskap for flertallet av norske medisinstudenter i utlandet (6).

Gunstig studiefinansiering er en viktig del av norsk politikk for å fremme internasjonal studentmobilitet. Utenlandsstudenter har krav på støtte for livsopphold på linje med studenter i Norge, i tillegg kan de få støtte til

studieavgifter, hjemreiser og språkkurs (6). Det er en politisk målsetting at en høy andel av norske studenter skal ta hele eller deler av utdanningen i utlandet (7, 8). Den overordnede begrunnelsen for dette er knyttet til kvalitet, men det legges også vekt på at utdanning fra utlandet skal fungere som et supplement til utdanningen i Norge (8, 9). Medisinutdanning i utlandet fungerer helt klart som et kapasitetsmessig supplement, men det er mindre åpenbart om den er et kvalitetsmessig supplement. En innfallsvinkel til å få mer kunnskap om dette er å undersøke hvor tilfredse de som har studert i utlandet har vært med utdanningen, sammenlignet med dem som har studert i Norge. Vi stilte følgende spørsmål: Hvor tilfredse var norske leger utdannet i utlandet med ulike sider av utdanningen, sammenlignet med leger som tok medisinutdanningen i Norge?

### **Materiale og metode**

Data ble hentet fra Kandidatundersøkelsen, en spørreundersøkelse Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) årlig gjennomfører for Kunnskapsdepartementet (10). Undersøkelsen har vært gjennomført siden 1972. Den omhandler nyutdannedes vurderinger av utdanningens kvalitet, relevans og egen tilpasning på arbeidsmarkedet, og fungerer blant annet som en slags temperaturmåler på nyutdannedes muligheter på arbeidsmarkedet.

Utvalget bestod av alle som fullførte mastergrad eller lange profesjonsutdanninger ved norske læresteder i 2015, og norske statsborgere som fullførte tilsvarende utdanning ved læresteder i utlandet i 2015 og 2016. Undersøkelsen ble gjennomført omtrent tre år etter fullført utdanning. Utvalget ble kontaktet på e-post, og datainnsamlingsperioden varte fra 6. mars til 6. mai 2019, inkludert tre påminninger. Undersøkelsen ble meldt til Norsk senter for forskningsdata (NSD), og utvalget ble informert om formålet med undersøkelsen og at det var frivillig å delta. Etter innsamlingsperioden ble dataene anonymisert. For kandidater uteksaminert i Norge ble kontaktinformasjon innhentet fra lærestedene via Direktoratet for IKT og felles-tjenester i høyere utdanning (UNIT). For kandidater uteksaminert i utlandet ble kontaktinformasjon innhentet fra Lånekassen. NIFU har vurdert respondentenes representativitet i forhold til bruttoutvalget, og fant ikke systematiske skjevheter (10).

I denne artikkelen har vi kun analysert data for kandidater med medisinutdanning. 1674 personer med denne utdanningen inngikk i bruttoutvalget og fikk spørreskjemaet tilsendt. Av disse var 1070 uteksaminert i utlandet og 604 i Norge. Total svarprosent for hele denne gruppen var 33,6 %,

36,8 % for kvinner og 28,9 % for menn. Svarprosenten varierte med land, se tabell A1.

Spørsmål om vurdering av utdanningen ble målt på en skala fra 1 (svært misfornøyd) til 5 (svært fornøyd). Spørsmålene ble stilt på et overordnet nivå for å fange opp et helhetsinntrykk og for å være relevant for flere typer utdanninger. Overordnede spørsmål var også hensiktsmessig med tanke på at undersøkelsen målte retrospektive vurderinger. Spørreskjemaet innhentet også bakgrunnsopplysninger om studentene. Tabell A3 viser spørsmålene slik de var formulert i skjemaet.

For å studere om norske leger utdannet i utlandet vurderte utdanningen de fikk annerledes enn leger utdannet i Norge, sammenliknet vi først gjennomsnittlige svar fra de to gruppene. Deretter sammenliknet vi gjennomsnittlige svar fra hvert enkelt land/region med Norge. I de videre analysene ble det brukt en multivariat regresjonsmodell med de ulike vurderingene som utfall. I regresjonene ble en binær variabel (dummy variabel) for hvert land inkludert, med Norge som utelatt variabel, slik at estimatet for hvert land målte forskjellen mellom Norge og det enkelte landet/regionen. Bruken av multivariate regresjoner ga oss mulighet til å kontrollere for variabler som kunne være korrelert både med land og med vurderingene. Disse variablene var kjønn, alder og karaktersnitt fra videregående opplæring. Alle variablene inkludert i regresjonene ble standardisert, slik at gjennomsnittet var null, og standardavviket var én.  $P < 0,05$  ble vurdert som signifikant.

## Resultater

Tabell 1 viser hvordan studenter i utlandet vurderte ulike sider ved utdanningen sammenliknet med studenter i Norge. Vurderingen av lærestedet og undervisningskvaliteten var mindre positiv i utlandet, mens det sosiale miljøet ble vurdert som bedre. For andre forhold var det ingen signifikante forskjeller.

Tabell 2 viser mer detaljerte resultater fordelt på land. Danmark pekte seg positivt ut med en høy skår på samtlige indikatorer. Østeuropeiske land pekte seg negativt ut med en lavere skår på tilfredshet med lærestedet og undervisningskvaliteten. Forskjellene framtrer som mer slående om man ser på andelen som er «svært fornøyd», framfor gjennomsnittsskår. Eksempelvis fant vi at andelen som var «svært fornøyd» med undervisningskvaliteten, var 12 % blant dem som ble utdannet i Tsjekkia og Slovakia, 14 % i Ungarn, 74 % i Danmark og 22 % i Norge. Samtidig så vi at studenter i flere østeuropeiske land hadde en svært positiv vurdering av det sosiale miljøet.

Tabell 1: Tilfredshet med ulike sider ved utdanning og lærested i Norge og i utlandet

	Norge Gj.snitt	Utlandet Gj.snitt	Forskjell
Samlet vurdering av utdanningen	4,58	4,56	0,02
Samlet vurdering av lærestedet	4,49	4,17	0,32***
Faglig innhold	4,50	4,39	0,11
Undervisningskvalitet	3,93	3,73	0,21*
Tilbakemelding/veiledning fra undervisningspersonalet	3,10	3,19	-0,09
Studiets relevans for arbeidslivet	4,53	4,51	0,02
Det sosiale miljøet blant studentene	4,45	4,70	-0,25***
Det faglige miljøet blant studentene	4,52	4,54	-0,02
N	184	280	

Note: Gjennomsnittsskår for tilfredshet med ulike aspekter ved utdanning og lærested blant leger utdannet i Norge og i utlandet. Siste kolonne viser forskjellene i gjennomsnittsskår mellom Norge og utlandet. Sammenlikning med t-test.

\* p<0,05, \*\* p<0,01, \*\*\* p<0,001

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Tabell 2: Tilfredshet med utdanning og lærested, etter studieland/region

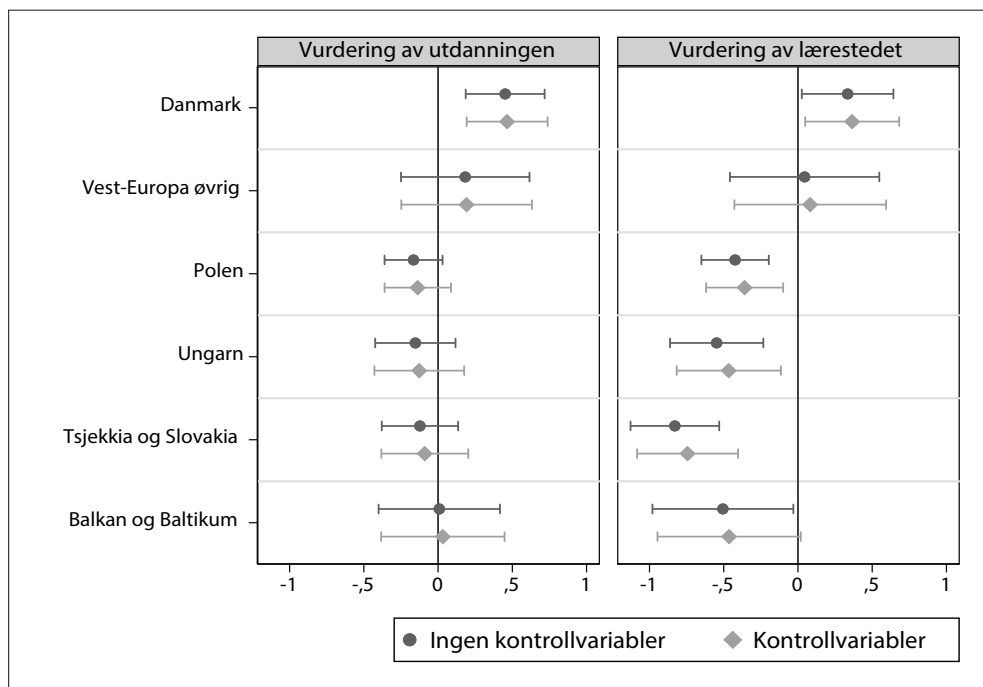
	Dan- mark	Vest- Europa øvrig	Polen	Ungarn	Tsjekkia og Slovakia	Balkan og Baltikum	Norge
	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt
Samlet vurdering av utdanningen	4,96*	4,73	4,44	4,45	4,48	4,59	4,58
Samlet vurdering av lærestedet	4,78*	4,53	4,13*	4,02*	3,78*	4,06*	4,49
Faglig innhold	4,89*	4,67	4,19*	4,41	4,34	4,18	4,50
Undervisningskvalitet	4,70*	3,80	3,58*	3,52*	3,34*	3,65	3,93
Tilbakemelding/veiledning fra undervisningspersonalet	4,07*	3,73*	2,99	2,84	2,96	3,18	3,10
Studiets relevans for arbeidslivet	4,87*	4,67	4,36	4,52	4,48	4,47	4,53
Det sosiale miljøet blant studentene	4,72*	4,53	4,65*	4,73*	4,92*	4,35	4,45
Det faglige miljøet blant studentene	4,74*	4,60	4,45	4,43	4,74*	4,18	4,52
N	46	15	108	44	50	17	184

Note: Gjennomsnittsskår for tilfredshet med ulike aspekter ved utdanning og lærested blant leger etter land for utdanning. Gjennomsnittsskåren er merket med \* dersom den var signifikant forskjellig fra vurderingene blant medisinstudenter fra Norge, på minst 5%-nivå (\* p<0,05). Sammenlikning med t-test. Dette tilsvarer forskjellene i estimatene «uten kontrollvariabler» mellom Norge og de ulike landene illustrert i figur 2 og 3 under.

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

I de videre analysene så vi nærmere på forskjellene i tilfredshet mellom Norge og de ulike landene, og hvordan disse endret seg dersom vi kontrollerte for kjønn, alder og karaktersnitt fra videregående skole. De som ble uteksaminert i utlandet, var noe yngre enn de som ble uteksaminert i Norge, og de hadde lavere karaktersnitt fra videregående skole (se vedleggstabell A4). Disse forholdene kan ha vært assosiert både med seleksjonen til det enkelte studieland og tilfredsheten med utdanningen og lærestedet, og vi justerte derfor for disse i analysene.

Figur 2 viser at de som hadde studert i Danmark, skilte seg ut med en mer positiv helhetsvurdering av utdanningen enn de som studerte i Norge. Ingen av de andre landene var signifikant forskjellig fra Norge i sin samlede vurdering av utdanningen. I sin vurdering av lærestedet, altså universitetet, så vi at de som hadde studert i Danmark, også hadde en mer positiv samlet vurdering enn de som tok utdanningen i Norge. Videre så vi at de som ble

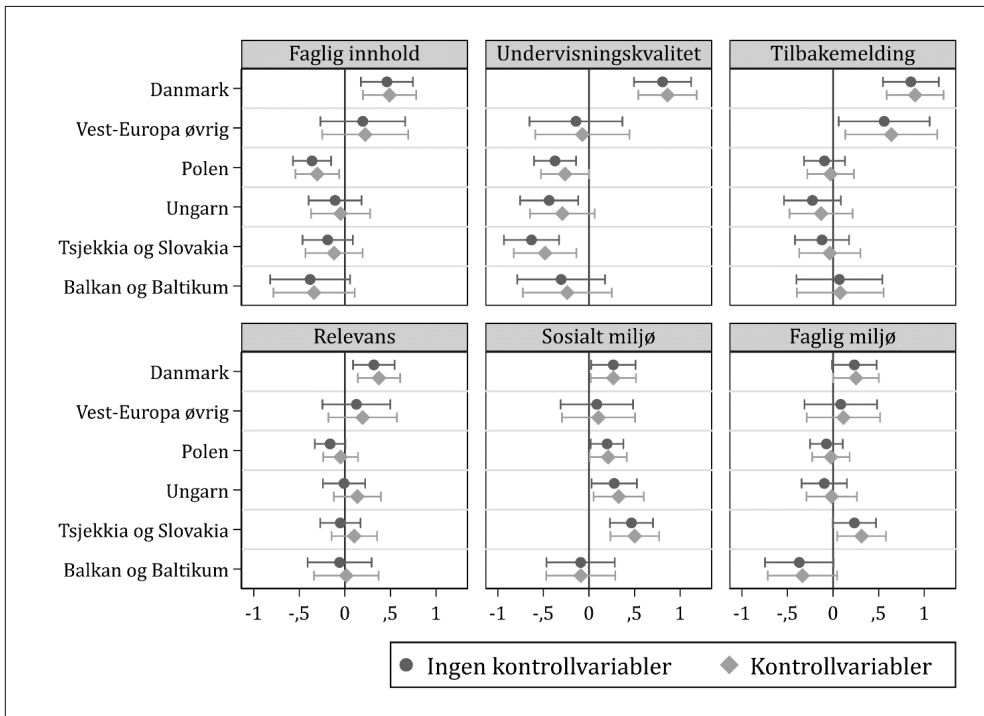


Note: Utenlandsstudentenes tilfredshet med utdanning og lærested sammenliknet med dem som hadde studert i Norge. Resultater fra multivariate regresjoner. Punktestimatene for hvert land/hver region er markert med symbol og tilhørende 95 % konfidensintervall. Dersom konfidensintervallet krysser den vertikale linjen, var det ingen signifikant forskjell mellom Norge og landet/regionen. Standardiserte variabler slik at gjennomsnittet var null og standardavviket var én. N= 464. Kontrollvariabler inkluderte kjønn, alder og karaktersnitt fra videregående skole. Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Figur 2: Samlet vurdering av utdanning og lærested, sammenliknet med Norge

utdannet i Polen, Ungarn, Tsjekia og Slovakia og Balkan og Baltikum hadde en mer negativ vurdering av lærestedet enn de som ble utdannet i Norge. Figur 2 viser at resultatene endret seg lite etter at vi kontrollerte for kjønn, alder og karakterer fra videregående skole. Dette ser vi i figur 2 ved at punktestimatene fra de ujusterte regresjonene («Ingen kontrollvariabler») er relativt like punktestimatene fra de justerte («Med kontrollvariabler»).

Figur 3 viser tilfredsheten med de ulike sidene ved utdanningen. Her ser vi at Danmark skilte seg positivt fra Norge på alle faktorer. Særlig var tilfredsheten med undervisningskvalitet og tilbakemeldinger høy blant dem som hadde utdanning fra Danmark, sammenliknet med Norge. De som hadde studert i Polen, vurderte det faglige innholdet som mindre positivt sammenliknet med Norge, også hvis man kontrollerte for at studenter



Note: Utenlandsstudentenes tilfredshet med ulike aspekter ved utdanningen sammenliknet med dem som hadde studert i Norge. Resultater fra multivariate regresjoner. Punktestimatene for hvert land/hver region er markert med symbol og tilhørende 95 % konfidensintervall. Dersom konfidensintervallet krysser den vertikale linjen, var det ingen signifikant forskjell mellom Norge og landet/regionen. Standardiserte variabler slik at gjennomsnittet var null og standardavviket var én. N= 464. Kontrollvariabler inkluderte kjønn, alder og karaktersnitt fra videregående skole.

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Figur 3: Tilfredshet med ulike sider ved utdanning og lærested, sammenliknet med Norge

i Norge og Polen var ulike med tanke på observerbare kjennetegn (kjønn, alder og karaktersnitt fra videregående skole).

Tilfredsheten med undervisningskvaliteten var signifikant dårligere i Polen, Ungarn, Tsjekkia og Slovakia enn i Norge. Forskjellene ble imidlertid redusert da vi justerte for kontrollvariablene. Det var kun forskjellen mellom Norge og Tsjekkia og Slovakia som var signifikant, etter at vi kontrollerte for at gruppene var ulike. Til slutt ser vi at det sosiale miljøet blant studentene ble vurdert mer positivt i Danmark, Polen, Ungarn, Tsjekkia og Slovakia, og at de som hadde studert i sistnevnte land, også hadde en mer positiv vurdering av det faglige miljøet blant studentene, sammenlignet med Norge.

## Diskusjon

### *Variasjoner i tilfredshet med utdanningen*

Resultatene viste at grad av tilfredshet med ulike sider ved medisinstudiet varierte med landet der man hadde studert. De som hadde studert i Danmark, hadde de mest positive vurderingene, mens de som hadde studert i enkelte østeuropeiske land, Polen, Ungarn og Tsjekkia og Slovakia, var mindre tilfreds med enkelte sider ved utdanningen.

Jevnt over var den overordnede tilfredsheten med medisinstudiet høy både i utlandet og i Norge (4,56 på en skala fra 1–5). Det er rimelig å anta at dette hadde sammenheng med kvaliteten på utdanningen, men også at medisinstudentene utgjorde en selektert gruppe med hensyn til motivasjon, da de hadde fått oppfylt sitt ønske om å ta en utdanning med stor konkurranse om studieplassene. Det er likevel verdt å merke seg at norske utenlandsstudenter på andre fagområder enn medisin tenderte til å være minst like tilfreds som medisinstudentene, og gjerne mer tilfreds med utdanningen enn tilsvarende studenter i Norge (11, 12).

Tidligere forskning har vist at studenters totale tilfredshet med utdanningen har sterk sammenheng med tilfredshet med undervisningen (13, 14). Variasjoner i læringsmodeller og -metoder kan tenkes å gjenspeile seg i hvordan studenter vurderer utdanningen. En metastudie har vist at medisinstudenter er noe mindre tilfreds med tradisjonelle studiemodeller enn modeller med større innslag av problembasert læring (15).

Tilfredsheten med lærested viste betydelig variasjon mellom land. Lærestedene i Danmark ble vurdert mest positivt, mens universitetene i alle de østeuropeiske landene ble vurdert mindre positivt enn universitetene i Norge.

Det var også landvariasjoner i tilfredsheten med undervisning, tilbakemelding og studiemiljø. Gruppen som hadde utdanningen fra Danmark,



var mest fornøyd både med lærestedet og de faglig/pedagogiske sidene ved utdanningen. De som hadde studert i Øst-Europa, var mindre fornøyd med de faglige og pedagogiske sidene, særlig undervisningskvaliteten. De som hadde studert i Tsjekia og Slovakia, var minst tilfreds med undervisningskvaliteten, men også de som hadde studert i Ungarn og Polen, var klart mindre tilfreds enn de som hadde utdanningen fra Norge eller Danmark. Mønsteret med høy tilfredshet i nordiske land og lavere tilfredshet i østeuropeiske land var i tråd med andre studier (11, 16), men vår undersøkelse bidrar med mer detaljert innsikt i variasjoner mellom land. Vi fant også at det sosiale miljøet blant studentene ble vurdert som bedre i utlandet enn i Norge, også dette i tråd med andre studier (11, 16).

En tidligere undersøkelse blant norske medisinstudenter viste betydelige variasjoner i vurderingen av utdanningen mellom ulike geografiske regioner (16). Studenter i Øst-Europa og Mellom-Europa (i hovedsak Tyskland) rapporterte å være mindre fornøyd med den pedagogiske kvaliteten og den administrative servicen, sammenlignet med studenter i andre land, mens det var små forskjeller i tilfredsheten med den faglige kvaliteten og det sosiale miljøet. Resultatene ble tolket i lys av at Øst-Europa og Tyskland praktiserte en tradisjonell studiemodell, dvs. med et klart skille mellom preklinisk og klinisk periode, og at denne utdanningsmodellen ikke falt helt i smak hos norske studenter. Studiemodellene i mange land er fremdeles ulike, og vi antar at studiemodell og universitetskultur i noen land kan oppleves som mer krevende enn i andre. Medicoppslag om slike utfordringer ved studier i land som Ungarn og Polen vitner om dette (17, 18, 19).

Aspekter ved ulike lands kultur og samfunnsforhold kan også påvirke tilfredshet med studiene, og noen studier har gitt indikasjon på at studenter fra nærliggende kulturelle sfærer trives bedre enn studenter som kommer fra kulturer som er mer ulike (20).

Variasjoner i tilfredshet med utdanningen kan også ha sammenheng med kjennetegn ved studentene. Forhold som familiebakgrunn, motivasjon, forventninger, mestring og forutgående kunnskaper kan påvirke trivsel og tilfredshet. Eksempelvis viste en studie at karaktersnitt fra videregående skole (som kan ses på som en indikator for faglig mestring) samvarierte med vurdering av utdanning og lærested blant norske studenter i utlandet, der de med høyt karaktersnitt var mer fornøyd (11). I vår studie fant vi at kunnskapsgrunnlag, målt som karaktersnitt fra videregående opplæring, var assosiert med høyere grad av tilfredshet. Mulige mellomliggende variabler er faglig mestring og flere valgmuligheter med hensyn til hvilke universiteter det er mulig å bli tatt opp ved.

Når vi fant at medisinstudentene som hadde studert i østeuropeiske land var særlig fornøyd med det sosiale miljøet, må dette ses i lys av at de fleste av disse gikk på engelskspråklige programmer, der også flesteparten av de andre studentene var utlendinger som måtte danne nye sosiale nettverk på studiestedet. Det er òg en betydelig kontingent av andre nordmenn på disse programmene.

Studenters tilfredshet er ikke nødvendigvis synonymt med kvalitet. Det er fullt mulig å være misfornøyd med deler av undervisningsopplegget eller universitetskulturen, men likevel ha et høyt læringsutbytte. «Kvaliteten» på nyutdannede leger avhenger også av LIS-erfaringer og praksisen studentene får etter grunnutdanningen. En undersøkelse har vist at norske leger med utdanning fra østeuropeiske land vurderte sine ferdigheter som like gode eller bedre enn leger med utdanning fra Norge (12). Men det er mulig at leger som er utdannet i utlandet, får en brattere læringskurve når de trer inn i norsk helsevesen. Videre bør kanskje de som søker seg til bestemte land, være forberedt på at det kan være sider ved undervisningsopplegget de ikke vil bli fornøyd med. Slik sett bør variasjonene i tilfredshet mellom land være et tankekors, særlig ettersom flere studier viser samme mønster (11, 12, 16).

Vi noterte oss at de som hadde tatt utdanningen i Danmark, var særlig tilfreds, og mer fornøyd enn de som hadde studert i Norge. I disse tider da behovet for å utvide kapasiteten på medisnutdanningen i Norge debatteres (3), og flere norske læresteder ønsker å opprette studietilbud i medisin, kan det være en god idé å se nærmere på hvorfor den danske medisnutdanningen ble vurdert særlig positivt.

### *Begrensninger*

Synkende oppslutning om spørreundersøkelser er en generell utfordring (21), og svarprosenten var lavere i denne undersøkelsen enn ønskelig. Vi mener likevel andelen deltagere var akseptabel, ettersom det ikke var signifikante skjevheter i fordelingen av respondenter etter land, som vist i tabell A2. Dette er spesielt viktig, da det er forskjellene mellom land vi hovedsakelig er interessert i. Kvinner var noe overrepresentert blant respondentene, sammenliknet med bruttoutvalget. Et begrenset antall respondenter kan likevel ha bidratt til at enkelte forskjeller ikke var statistisk signifikante.

Man kunne tenke seg at de som var fornøyd med utdanningen, var mer tilbøyelige til å svare enn andre, men ettersom Kandidatundersøkelsen i hovedsak dreide seg om andre forhold enn vurdering av utdanningen, anså vi dette som mindre sannsynlig, og det rokket uansett ikke ved de observerte forskjellene mellom land. Det kan selvsagt også være variasjoner mellom

læresteder. Vi undersøkte dette for universiteter i Norge og Danmark (vedleggstabell A6), men fant små variasjoner.

Spørsmålene om tilfredshet hadde relativt grove kategorier, og fanget ikke opp alle sider ved utdanningen. For eksempel hadde vi ikke informasjon om vurdering av praksisdelen av studiet.

## Hovedfunn

De som hadde studert medisin i Danmark, var mer tilfreds med utdanningen enn de som hadde studert medisin i Norge. De som hadde studert i Øst-Europa, var klart mindre tilfreds med lærestedet og de faglig/pedagogiske sidene ved utdanningen. Til gjengjeld var de mer fornøyd med det sosiale miljøet blant studentene på utdanningsstedet.

## Litteratur

1. Den norske legeforening. Legestatistikk, <https://www.legeforeningen.no/om-oss/legestatistikk/> Nedlastet 25.09.21
2. Brandt E. *Minervas sønner og døtre. Kandidater fra universiteter og høyskoler 1890-1979*. Oslo: NAVFs utredningsinstitutt, 1989.
3. Grimstadutvalget. Studieplasser i medisin i Norge. Behov, modeller og muligheter. [https://www.regjeringen.no/contentassets/9b5b81d102384507b85150f2e0f1b089/11745900\\_rapport\\_utredning\\_fra\\_grimstadutvalget.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/9b5b81d102384507b85150f2e0f1b089/11745900_rapport_utredning_fra_grimstadutvalget.pdf) Nedlastet 05.02.21.
4. Wiers-Jenssen J. *Norske Studenter i utlandet*. Rapport 12. Oslo: Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU; 2000.
5. Mayberry JF. The development of medical education in Eastern Europe during the 20<sup>th</sup> century and the emergence of 'English parallel' courses. *Scottish Medical journal* 2013; 58: 46-52.
6. Lånekassen (2021) Utdanning i utlandet. [Høyere utdanning i utlandet \(lanekassen.no\)](https://www.lanekassen.no/utdanning-i-utlandet). Nedlastet 25.05.21
7. Kunnskapsdepartementet. *Internasjonalisering av utdanning*. Meld. St. 14 2008-2009. Oslo: Kunnskapsdepartementet, 2009.
8. Kunnskapsdepartementet. *En verden av muligheter. Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning*. Meld. St. 7. Oslo: Kunnskapsdepartementet, 2020.
9. Kunnskapsdepartementet. *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Meld. St. 16 2016-2017. Oslo: Kunnskapsdepartementet, 2017.
10. Skjelbred SE., Nesje K., Madsen AA. & Wiers-Jenssen J. *Betydningen av utdanning fra utlandet for tidlig karriere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU, 2019.
11. Wiers-Jenssen J. Norske studenters vurdering av utdanning i utlandet. *UNIPED* 2021; 44: 130-144.
12. Wiers-Jenssen J. & Aasland OG. Selvvurderte ferdigheter blant norske leger utdannet i utlandet og i Norge. *Søkelys på arbeidslivet* 2010; 27:364-378.

13. Burgess A., Senior C. & Moores E. A 10-year case study on the changing determinants of university student satisfaction in the UK. *PLOS ONE* 2018; 13: e0192976. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0192976>
14. Wiers-Jenssen J., Grøgaard J. & Stensaker B. Student Satisfaction: towards an empirical deconstruction of the concept. *Quality in Higher Education* 2002; 8: 183-195.
15. Albanese MA. & Mitchell S. Problem-based learning: A review of Literature on Its Outcomes and Implementation Issues. *Academic Medicine* 1993; 68: 52-81.
16. Wiers-Jenssen J. & Aasland OG. Norske medisinstudenter i utlandet bakgrunn, studieinnsats og tilfredshet. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2001; 121: 1671-97.
17. Kongsvik LT. Krevende, men spennende, å være medisinstudent i Ungarn. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2011; 131: 159.
18. NRK (2018): Fra Legedrom til angstmareritt i Polen. <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/fra-leggedrom-til-angstmareritt-i-polen-1.14310339>
19. VG (2021) Professor om utenlandsstudier: - Større risiko enn mange skjønner – VG <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JJvVW6/professor-om-utenlandsstudier-stoerresisiko-enn-mange-skjoenner> 17.03.21.
20. Alemu AM. & Cordier J. Factors influencing international student satisfaction in Korean universities. *International Journal of Educational Development* 2017; 57: 54-64.
21. Stedman RC., Connelly NA., Herbelein TA., Decke DJ. & Allred SB. The End of the (Research) World As We Know It? Understanding and Coping With Declining Response Rates to Mail Surveys. *Society and Natural Resources* 2019; 32: 1139-1154.

## Summary

In this article we explore to what extent Norwegian graduates with a medical degree (MD) from abroad were satisfied with their education, compared to their Norwegian MD peers educated at home. Data were drawn from the Norwegian Graduate Survey and conducted among Norwegian MD graduates in Norway and selected European countries in 2015 and 2016. The analyses included 280 MDs with a foreign degree and 184 MDs graduated in Norway.

Overall, MDs who had studied abroad were as satisfied with their education as their countrywomen and -men in Norway. In some respects, the level of satisfaction varied by host country. Norwegian MDs from Denmark were in general more satisfied than those who had studied in Norway, while graduates from some Eastern European countries tended to be less content with their university, pedagogical and teaching aspects, as well as the academic quality of the programme. However, positive assessments of the social characteristics of studying abroad seemed to compensate for the less favourable perceptions of the quality of the curriculum. Regardless, the overall satisfaction with medical education programmes in Eastern Europe was the same as for medical students in Norway.

*Marte E. S. Ulvestad*  
*marte.eline.ulvestad@nifu.no*  
NIFU  
Økernveien 9  
0653 Oslo

*Marte E. S. Ulvestad er ph.d. i samfunnsøkonomi og forsker 2 ved Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)*

*Jannecke Wiers-Jenssen*  
*jannecke.wiers-jenssen@oslomet.no*  
Senter for profesjonsstudier  
OsloMet – storbyuniversitetet  
Postboks 4, St. Olavs plass  
0130 Oslo

*Jannecke Wiers-Jenssen er ph.d. i sosiologi og er førsteamanuensis ved Senter for profesjonsstudier, OsloMet – storbyuniversitetet, og forsker 1 ved NIFU*

## Appendiks

Tabell A1: Svarprosent

	Antall svar	Svarprosent
Totalt	560	33,6
Etter studieland:		
Danmark	59	43,1
Vest-Europa for øvrig	16	30,8
Polen	135	31,3
Ungarn	51	29,3
Tsjekkia og Slovakia	58	29,6
Balkan og Baltikum	22	30,1
Norge	219	36,3

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Tabell A2: Representativitet

	Ikke besvart	Besvart	Forskjell
Kvinne (%)	58,6	64,2	5,7***
Studieland			
Danmark	8,2	9,9	-1,7
Vest-Europa for øvrig	3,1	3,2	-0,1
Polen	25,9	23,3	2,6
Ungarn	10,4	9,5	0,9
Tsjekkia og Slovakia	11,8	10,8	1,0
Balkan og Baltikum	4,4	3,7	0,7
Norge	36,2	39,7	-3,4
N	1668	464	

Note: Tabellen viser fordelingen på ulike kjennetegn blant dem i utvalget som ikke besvarte undersøkelsen, som besvarte undersøkelsen, og forskjellen mellom disse to gruppene. Sammenlikning med t-test. \*\*\* p<0,001

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Tabell A3: Spørsmål fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019

Spørsmål	Svaralternativer
Hvis du skal gi en samlet vurdering, hvor fornøyd vil du da si at du har vært med ...	Svært fornøyd Litt fornøyd Verken eller Litt misfornøyd Svært misfornøyd
Utdanningen du tok?	
Høyskolen/universitetet du har studert lengst ved?	
Når tenker tilbake på ditt studium, hvor fornøyd har du vært med ...	Svært misfornøyd Litt misfornøyd Verken eller Litt fornøyd Svært fornøyd
Studiets faglige innhold?	
Undervisningskvaliteten?	
Tilbakemelding/veiledning fra undervisningspersonalet?	
Studiets relevans for arbeidslivet?	
Det sosiale miljøet blant studentene?	
Det faglige miljøet blant studentene?	
Fødselsår	
Kjønn	Mann Kvinne
Hva er din gjennomsnittskarakter fra videregående skole? (hvis du har videregående skole fra utlandet, velg det intervallet som samsvarer best med dine karakterer)	Lavere enn 3, 3,0-3,4, 3,5-3,9, 4,0-4,4, 4,5-4,9, 5,0-5,4, 5,5 eller høyere

Kilde: Spørsmål hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

Tabell A4: Fordeling på bakgrunnsvariabler

	Norge	Utlandet	Forskjell
Kvinne (%)	65,2	63,6	1,6
Alder (gj.snitt)	28,6	27,3	1,3***
Andel med karaktersnitt under 4,5 fra VGS (%)	0,0	8,9	-8,9***
Andel med karaktersnitt 4,5-4,9 fra VGS (%)	3,8	33,6	-29,8***
Andel med karaktersnitt 5,0-5,4 fra VGS (%)	30,4	41,1	-10,6*
Andel med karaktersnitt 5,5-6 fra VGS (%)	64,7	14,6	50,0***
N	184	280	

Sammenlikning med t-test. \*  $p < 0,05$ , \*\*\*  $p < 0,001$

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.



Tabell A5: Bakgrunnsvariabler etter land

	Danmark	Vest-Europa for øvrig	Polen	Ungarn	Tsjekkia og Slovakia	Balkan og Baltikum	Norge
Kvinne (%)	67,4	80,0	60,2	70,5	62,0	47,1	65,2
Alder (gj. snitt)	27,4	27,7	27,0	27,9	27,4	27,6	28,6
Andel med karaktersnitt under 4,5 fra VGS (%)	4,3	13,3	7,4	18,2	8,0	5,9	0,0
Andel med karaktersnitt 4,5-4,9 fra VGS (%)	19,6	13,3	33,3	47,7	46,0	17,6	3,8
Andel med karaktersnitt 5,0-5,4 fra VGS (%)	39,1	40,0	47,2	29,5	36,0	52,9	30,4

	Danmark	Vest-Europa for øvrig	Polen	Ungarn	Tsjekkia og Slovakia	Balkan og Baltikum	Norge
Andel med karaktersnitt 5,5-6 fra VGS (%)	37,0	33,3	10,2	4,5	4,0	23,5	64,7
N	46	15	108	44	50	17	184

Note: VGS er forkortelse for videregående skole.

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.

*Tabell A6: Tilfredshet med utdanning og lærested, etter lærested*

	NTNU	UiB	UiO	UiT	Aarhus Universitet	Københavns Universitet	Syddansk Universitet
	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt
Samlet vurdering av utdanningen	4,58	4,54	4,54	4,72	5,00	5,00	4,93
Samlet vurdering av lærestedet	4,58	4,38	4,46	4,56	5,00	4,82	4,72
Faglig innhold	4,59	4,37	4,56	4,47	5,00	4,91	4,86
Undervisningskvalitet	4,03	3,81	4,02	3,84	4,83	4,45	4,76
Tilbakemelding/ veiledning fra undervisningspersonalet	3,27	2,81	3,27	3,03	4,00	3,91	4,14
Studiets relevans for arbeidslivet	4,51	4,37	4,63	4,72	5,00	4,82	4,86
Det sosiale miljøet blant studentene	4,51	4,40	4,24	4,66	4,83	4,45	4,79
Det faglige miljøet blant studentene	4,58	4,40	4,51	4,63	4,67	4,73	4,76
N	59	52	41	32	6	11	29

Kilde: Data ble hentet fra NIFUs kandidatundersøkelse 2019.